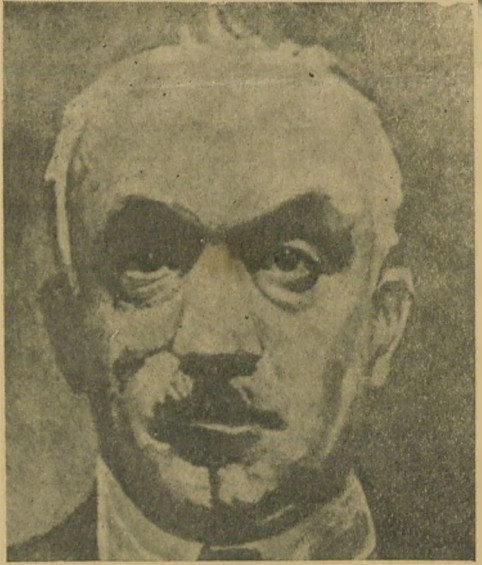

şairiyeti ve nesri kudretini. Bağdatlı Hacı Zade Arif Hikmet Beyin oğludur. Annesi

Ahmet Haşim

TT-50765

Bağdatın meşhur tanınmış ailelerinden ve Kâhya Zadelerdendir. Annesinin babası ilk Meclisi Âyan âzalarından Ahmet Efendidir ve âlim bir zattır. Babası Osmanlı İmparatorluğu kaymakamlarındandı. Bu sebeple ve babasıyla beraber çok gezdiğinden dolayı Haşim ilk tahsilini ancak on iki yaşında ikmal edebilmiştir. İstanbul'a 1896 da gelmiştir. O zaman Türkçeyi iyi konuşmadığından «Nümunei Terakki» mektebine mahza Türkçeyi öğrenmek için girmiş ve 1897 de de Galatasaray'a kaydolunmuştur. Buradan çıkış tarihi 1907 dir. O zamanlar şairliğiyle arkadaşları arasında tanınmıştır. O sıralarda evvelâ Tütün İhisar İdaresinde müsabakayla memur olmuş ve

sonra İzmir Sultanisi Edebiyat muallimi olmuştur. İki sene sonra Maliye Nezareti mütercimi ve daha sonra da Düyunu Umumiye idaresinde memur oldu. Bir aralık İaşe Müfettişliğinde ve Osmanlı Bankasında da bulundu. Ondan sonra Güzel Sanatlar Akademisinde estetik ve Mülkiye Mektebinde Fransızca hocasına ve Anadolu Demiryollar idaresinde meclisi idare âzâlığına tayin edildi. Tedavi için gittiği Frankfurtan dönüşünden sonra 1 Haziran 1933 te vefat etti. Eyüpte gömüldü. Öldüğü zaman 48 yaşında bulunuyordu. Haşim evli değildi, ancak ölümünden birkaç gün evvel hastalığı esnasında kendisine bakan bir bayanla nikâhlanmış bulunuyordu.

İbrahim Alâettin Gövsa diyor ki: «Henüz Galatasarayın ikinci sınıfındayken (Mecmuai Ebediye) adıyla çıkan gazeteye manzumeler gönderen Ahmet Haşim daha sonra (Resimli Kitap) ve (Servetifünun)da şiirlerini neşrederdi. O zamanlara ait en meşhur manzumesi (Şiiri Kamer) adını taşıyor ki lisanı biraz zayıf olmakla beraber Bağdat semasının tasvirini ve çocukluk tahassürleriyle Irak tahassüslerini pek güzel ifade eder. Sonraları Akşam ve İkdâm gazetelerinde neşrettiği küçük fıkralar Ahmet Haşimin belki en güzel yazıları olan mensur şiirler ve şairane felsefelerdir.

1921 de neşrolunan (Göl saatleri), 1928 de çıkan (Piyale) şairin manzumelerini, (Gurabahane lâklâkan) ve (Bize göre) ile son seyahat intibalarını taşıyan (Frankfurt seyahatnamesi) ince, zarif ve pek kuvvetli nesirlerini muhtevirdir. Ahmet Haşim senbolik bir şairdi. Manzumelerinde lisanı zayıf, üslûbu çelimsizdir. Fakat o beceriksiz mısraların taşıdıkları müphem hayaller ve nostaljik hisler bazan pek güzeldir. Onun asıl şairliği nesirlerinde belli olur. Ahmet Haşim nesirlerinde büyük bir şairdi. Hele konuşurken belki daha büyük şairdi.»

★ Ahmet Haşimin öldüğü günü takvimler tekrarlayınca, ondan tekrar bahsedildi. Bu anı yerindedir. Haşimden konuşulurken, pek tabii olarak, şairin sanatı, görüş, duyuş ve anlayışındaki hususiyetler üstünde durulacaktı. Netekim öyle oldu.

Memleketin edebiyat tablosuna ayrı bir renk olarak giren bir şahsiyet olan Haşim «senbolizm» in mümessiliydi. Kâinatı, birbirine karışık düğümlenmiş bir renk, ışık ve gölge mahşeri halinde gösteren bir sanat güzelliği taşıyordu. Duyguyla dil dediğimiz ifade kalıbı arasındaki nispetlilik, bütün senbolistlerle beraber, Haşimi de bunaltmış ve bu sancılardan yeni bir şiir tarifi doğmuştu.

«Piyale» mukaddemesindeki fikir ve mütalâaların başlıca sebebi işte budur.

Fışkıran, çağlıyan ve uçan «duygu» ile kaideler mahkûmu «dil» arasında, gerçekten geniş bir uçurum var. Ummanlar kadehe sığmadığı gibi duygular da budanıp kırılmadan dil kalıplarına dökülemez.

Ama bence, işte bu tezdâ uzlaştıran bahtiyarlara, büyük sanatkâr denir.

Haşim, şiiri dille musiki arasında, dilden ziyade musikiye yakın bir varlık, diye tarif etmişti. Yani kısacası: «Şiir anlaşılmas, duyulur!»

Demek istiyordu. Fakat şiiri dilden ziyade musikiye yakın tanıyanların ahenge dört elle sarılmaları gerekmez mi? Haşimi bu bakımdan ömek kabil değildir. Nazmı pürüzlü ve dâvasının tersine ahenksizdi. «Ahenk» derken, yalnız güzel sesleri, nağmeyi kastetmiyorum. Hayır, duygu âleminde bize flâ-

malarla yol gösterdiği iddia edilen o gizli ahenkten bahsediyorum.

Haşime göre şiirin mânası, okuyucunun muhayyeesi ve duygusuyla tamamlanır.

Bu telâkkide galiba bir yanlışlık var. Çünkü okuyucunun muhayyeesi ve duygusuyla tamamlanan, şiirin mânası değil, şiirin idrakidir.

Aksi takdirde şiir ancak başkalarının hayal ve duygu koltuk değnekleriyle yürüeyebilen bir zavallı haline düşmez mi?

Nazım Haşimi toplu olarak okuyunuz, derin bir mevzu darlığı içinde kıvrandığını görürsünüz. Bu darlık yüzünden tekrarlara bile katlanmıştı. Ben asıl şair, sanatkâr, büyük «Haşim» in tahtını, nesrinin sadefi içinde yükselmış görüyorum. Anlaşılmanın, duyulmaya engel olmadığına bu nesirlerin keskin şimşekleri, ne büyük şahitlerdir.

Bugün hâlâ dostlukların, düşmanlıkların, kıskançlıkların ölçsüzlüğü içindeyiz. Bırakalım Haşimin mirasını, zaman denilen yaman hâkimin âdil inbiği süzsün.

(Hakkı Süha Gezgin)

AKADEMİ — Âzaları intihap suretiyle tayin edilen Edebiyat, İlim, Fen ve Sanat Cemiyetlerine verilen isimdir. Son senelerde akademi çerçevesine muhtelif topluluklar da dahil olmuşlardır. Bunlar meyhanında Avrupanın bazı memleketlerinde, bilhassa Fransa, İspanya, Belçika ve Almanyadaki eskrim, biçki ve dikiş, dans, vesaire gibi akademi isminin cazibesinden istifade etmek isteyen toplulukları zikredebiliriz. Akademi ismi, Atinanın yakınında bulunan bu isimdeki bir ufak ormandan geliyor. Eski Yunan filozofu Platon, bu orman civarında bir malikâneye sahipmiş, ve orada müritlerini etrafına toplayarak uzun münakaşalarda bulunmuş. Zamanımızın en meşhur akademisi, Fransada On üçüncü Louis devrinde ve 1635 senesinde o zaman Başvekil bulunan Richelieu tarafından kurulan Fransız Akademisidir. Richelieu, bu Akademiyi pek çok yabancı kelimelerin ve yanlış ıstılahların tesiri altında bulunan Fransız lisanına bir istikrar vermek için kurmuştu. Bizzat ka'leme aldığı nizamnamesi mucibince Fransız Akademisi bir Fransızca gramer ve mufassal bir kelime lûgatı yapmakla mükellef bulunuyordu. Fransız Akademisinin meydana getirdiği ilk lûgat 1694 senesinde intişar etmiştir. Bu lûgatın ikinci tabı 1878 senesinde meydana gelmiştir. O zamandan beri hazırlanmakta olan üçüncü tabı son cihan harbinin başlaması üzerine tamamlanmamıştır. Denebilir ki, en çok akademiye malik olan memleket Fransadır. Belli başlı akademileri şunlardır:

Güzel Sanatlar Akademisi (Kuruluşu 1795) - İlim Akademisi (Kuruluşu 1666) - Siyasi İlimler Akademisi (Kuruluşu 1795) - Ziraat Akademisi (Kuruluşu 1761) - Beynelmile Hukuk Akademisi (Kuruluşu 1914) - Deniz Akademisi (Kuruluşu 1793) - Tıp Akademisi (Kuruluşu 1820) - Goncourt Edebiyat Akademisi (Kuruluşu 1896) - Spor Akademisi (Kuruluşu 1910)

Almanyanın en meşhur akademisi Berlin İlim Akademisidir, ve 1700 senesinde Prusya Kralı Birinci Fréderic tarafından kurulmuştur. Almanyada, 1651 senesinde kurulan bir de Leopoldine Akademisi vardır ki tıbbi araştırmalarla meşgul olur ve bu sahadaki yenilikleri teşvik ve tamim eder.

Belçikada iki meşhur akademi vardır. Bunların en meşhuru 1772 senesinde kurulan Kraliyet Akademisidir. Diğer Fransız Dili Edebiyatı Akademisidir ve 1920 senesinde kurulduğuna göre nispeten yenidir.

